

INGLIZ TILINI O'QITISHDA FRAZEOLOGIK BIRLIKLARDAN FOYDALANIB O'QUVCHILAR NUTQINI O'STIRISH

Djalalov Baxromjon Begmurzayevich

Farg'ona davlat universiteti katta o'qituvchisi, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Akbarova Mohinur Alisher qizi

Farg'ona davlat universiteti 1-bosqich magistranti

Annotatsiya. Ushbu maqola talabalarning nutq qobiliyatini oshirish uchun ingliz tilini o'qitishda frazeologik birliklarni kiritish samaradorligini o'rganadi. U tilni o'zlashtirishda frazeologik kompetentsiyaning ahamiyatini o'rganadi va frazeologik birliklarni sinfga qo'shishning turli usullari va strategiyalarini taqdim etadi. Tadqiqot ushbu usullarni amalga oshirish natijalarini o'rganadi va ularning til o'rganishga ta'sirini muhokama qiladi. Va nihoyat, u frazeologik birliklardan foydalanish orqali talabalarning nutqini rivojlantirishni optimallashtirishga qaratilgan o'qituvchilar uchun xulosalar va takliflarni taqdim etadi.

Kalit so'zlar: frazeologik birliklar, ingliz tilini o'qitish, nutqni bilish, tilni o'rganish, sinf integratsiyasi, til o'rganish.

Tilni o'zlashtirish sohasida tabiiy va ravon nutqni ishlab chiqarish qobiliyati birinchi o'rinda turadi. Biroq, ushbu malakaga erishish ko'pincha til o'rganuvchilar uchun, ayniqsa ingliz tilini o'rganish sohasida qiyinchiliklar tug'diradi. Ushbu muammoni hal qilishning istiqbolli yondashuvlaridan biri ingliz tilini o'qitishda frazeologik birliklarni kiritishdir. Ushbu maqola til o'rganishda frazeologik kompetentsiyaning ahamiyatini o'rganishga va o'quvchilarning nutq qobiliyatini oshirish uchun frazeologik birliklarni sinfga qo'shish usullarini tushuntirishga qaratilgan.

Ko'plab tadqiqotlar nutqda ravonlik va tabiiylikka erishishda frazeologik kompetentsiyaning hal qiluvchi rolini ta'kidladi. Frazeologik birliklar, tashkil topgan kollokatsiyalar, iboralar, frazema fe'llar va boshqa ko'p so'zli iboralar, hayotiy muloqotda tildan foydalanishning muhim tarkibiy qismini tashkil etadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, frazeologik birliklarning mustahkam repertuariga ega bo'lgan o'quvchilar nutqlarida ko'proq lingvistik ravonlik va aniqlikni namoyish etadilar.

Bundan tashqari, tadqiqotlar til o'qitish uchun an'anaviy yondashuvlar bilan bog'liq muammolarni qayd qilgan, qaysi ko'pincha izolyatsiya grammatika va so'z sotib birinchi o'ringa. Aksincha, frazeologik birliklarni tilni o'qitishga birlashtirish tilni o'rganishga yanada yaxlit va kommunikativ yondashuvni taklif etadi, bu haqiqiy lingvistik o'zaro ta'sirlarning murakkabligini aks ettiradi.

Frazeologik birliklarni ingliz tilini o'qitishga kiritish turli shakllarda bo'lishi mumkin, shu jumladan aniq ko'rsatma, kontekstli amaliyot faoliyati va immersiv til tajribalari. Aniq ko'rsatma talabalarga tuzilgan darslar va mashqlar orqali kollokatsiyalar va idiomatik iboralar kabi turli xil frazeologik birliklarning xususiyatlari va ishlatilishi to'g'risida o'rgatishni o'z ichiga oladi.

Kontekstli amaliy mashg'ulotlar talabalarga frazeologik birliklarni rolli o'yinlar, munozaralar va kommunikativ vazifalar kabi mazmunli kontekstlarda uchratish va ulardan foydalanish imkoniyatlarini beradi. Bundan tashqari, haqiqiy matnlar, multimedia resurslari va real dunyo shovqinlari kabi immersiv til tajribalari talabalarni tabiatshunoslik sharoitida frazeologik foydalanishning turli misollariga duchor qiladi.

Ingliz tilini o'qitishda frazeologik birliklardan foydalanish o'quvchilarni ona tilida so'zlashuvchilar tomonidan tez-tez ishlatiladigan tayyor iboralar va idiomatik iboralar bilan ta'minlash orqali nutq ko'nikmalarini sezilarli darajada oshirishi mumkin. Frazeologik birliklarni ingliz tilida o'qitishga kiritish bo'yicha ba'zi strategiyalar:

Kontekstli o'rganish: frazeologik birliklarni hayotiy vaziyatlar yoki o'quvchilarning qiziqishlari va tajribalariga mos keladigan mavzular doirasida tanishtirish. Bu talabalarga ushbu birliklarning ma'nosi va ishlatilishini yanada samarali tushunishga yordam beradi.

Haqiqiy materiallar: o'quvchilarni tabiiy kontekstda frazeologik birliklarning keng doirasiga ta'sir qilish uchun gazeta, jurnal, qo'shiq, film va telehoular kabi haqiqiy materiallardan foydalaning. Talabalarni ulardan foydalanish va ma'nosini tushunish uchun ushbu birliklarni aniqlash va tahlil qilishga undash.

Interfaol faoliyat: o'quvchilarni mazmunli muloqotda frazeologik birliklardan foydalanishlari mumkin bo'lgan rolli o'yinlar, munozaralar, munozaralar va hikoyalar kabi interaktiv faoliyatga jalb qilish. Bu talabalarga ushbu birliklardan kontekstda foydalanishni mashq qilish imkonini beradi va ularning ravon va nutqqa bo'lgan ishonchini oshiradi.

Lug'atni kengaytirish: umumiy mavzular yoki mavzularga e'tibor qaratib, so'z boyligini kengaytirish mashqlarining bir qismi sifatida frazeologik birliklarni o'rgating. Talabalarni tushunish va saqlashni chuqurlashtirish uchun ushbu birliklardan turli kontekstlarda foydalanishni o'rganish va mashq qilishga undash.

Chunking amaliyoti: frazeologik birliklarni kichikroq bo'laklarga bo'ling va o'quvchilarga turli grammatik tuzilmalarda ulardan to'g'ri foydalanishni o'rgating. Talabalarga nutq faoliyati va mashqlarida ushbu qismlardan foydalanishni mashq qilishlari uchun keng imkoniyatlar yarating.

Xatolarni tuzatish: o'quvchilarga frazeologik birliklardan to'g'ri va ravon foydalanishga yordam berish uchun nutq faoliyati davomida konstruktiv fikr va xatolarni tuzatish. Doimiy yaxshilanishni rag'batlantirish uchun tengdoshlarning mulohazalarini va o'z-o'zini baholashni rag'batlantiring.

Takrorlash va mustahkamlash: uzoq muddatli saqlashni ta'minlash uchun kurs davomida frazeologik birliklarni muntazam ravishda ko'rib chiqish va mustahkamlashni o'z ichiga oladi. Talabalarni ushbu bo'limlardan kundalik suhbatlarida va yozma muloqotlarida faol foydalanishga undash.

Frazeologik birliklarni ingliz tilini o'qitishga qo'shib, o'qituvchilar o'quvchilarga akademik va Real sharoitlarda samarali muloqot qilish uchun zarur bo'lgan tabiiy, ravon va haqiqiy nutq qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam berishi mumkin.

Ushbu tadqiqotlar natijalari talabalarning nutq qobiliyatini oshirish uchun frazeologik birliklarni ingliz tilini o'qitishga kiritish muhimligini ta'kidlaydi. O'quvchilarga haqiqiy tildan foydalanish va mazmunli amaliyot uchun imkoniyatlar yaratib, o'qituvchilar o'quvchilarga yanada ravon va tabiiy nutqni rivojlantirishga imkon beradigan mustahkam frazeologik kompetentsiyani rivojlantirishga yordam berishlari mumkin.

Xulosa va takliflar:

Xulosa qilib aytganda, frazeologik birliklarning ingliz tilini o'qitishga qo'shilishi talabalarning nutq qobiliyatini oshirish uchun ulkan imkoniyatlarga ega. O'qituvchilarga turli kontekstlarda frazeologik birliklarni o'qitish va amaliyotga ustuvor ahamiyat beradigan kommunikativ yondashuvni qo'llash tavsiya etiladi. Bundan tashqari, o'qituvchilar o'rtasida doimiy malaka oshirish va hamkorlik ushbu strategiyalarni til sinflarida samarali amalga oshirishni yanada qo'llab-quvvatlashi mumkin.

Bundan tashqari, o'quv dasturlarini ishlab chiquvchilar va materiallar dizaynerlari talabalarning o'quv tajribalarini boyitish uchun o'quv materiallariga frazeologik foydalanishning haqiqiy va madaniy jihatdan tegishli misollarini kiritishlari kerak. Oxir oqibat, frazeologik birliklarning pedagogik qiymatini qabul qilish orqali o'qituvchilar talabalarga ingliz tilida yanada malakali va ishonchli ma'ruzachilar bo'lish imkoniyatini berishlari mumkin.

Adabiyotlar.

1. Авдеева О.И. Всероссийская научная конференция «Фраzeология на рубеже веков: достижения, проблемы, перспективы» // Филологические науки. – М., 2000. - №5. – С. 122-125.
2. Sakayeva L. Baranova A. Методика обучения иностранным языкам, Kazan 2016.
3. Adrian Dorff. Teach English. A training course for teachers. Cambridge. University Press 1988.
4. Khusanovna K. G. Essential features of vocational education systems in Uzbekistan and Japan // European science review. – 2018. – №. 3-4.

5. ХАСАНОВА Г. Х. General and professional education systems of Uzbekistan and Japan: a comparative analysis //Иностранные языки в Узбекистане. – 2020. – №. 1. – С. 83-97.
6. Насирова, С. А. (2019). Языковая политика в Китае: идентификация общественно-политической терминологии. In Китайская лингвистика и синология (pp. 384-387).
7. Насирова, С. А. (2021). ВОЕННАЯ СИСТЕМА ДРЕВНЕГО КИТАЯ: ОБЗОР ТЕРМИНОВ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 1(Special Issue 1), 139-146.
8. Hashimova, S. A., & Nasirova, S. A. (2021). FEATURES OF FORMING OF ANIMATED NOUNS WITH THE AFFIXES IN MODERN CHINESE LANGUAGE. Journal of Central Asian Social Studies, 2(04), 1-18